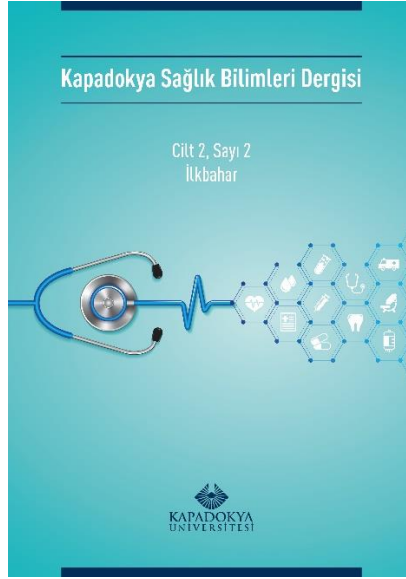

Cilt 2 / Sayı 2 / Nisan 2024

Araştırma Makalesi

Suçta Sürüklenen Çocuklarla İlgili Yayınlanan Haberlerin Analizi: Hürriyet Gazetesi Örneği

Mehtap MORKAN ŞAHİN¹, Gündüz GÜNGÖR²

¹Araştırma Görevlisi, Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, Ürgüp, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4183-5920

²Doktor Öğretim Üyesi, Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, Ürgüp, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3630-5407

Corresponding author: gunduz.gungor@kapadokya.edu.tr

Şahin Morkan, M & Güngör G. (2024). Suçta Sürüklenen Çocuklarla İlgili Yayınlanan Haberlerin Analizi: Hürriyet Gazetesi Örneği. Kapadokya Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(2), 291-304. DOI: <https://doi.org/10.58241/ksbd.24>

Submission Date: 15.04.2024; Accepted Date: 29.04.2024; Publication Date: 30.04.2024

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Analysis of News Published About Juvenile Pushed to Crime: The Example of Hürriyet Newspaper

Abstract

Aim: While carrying out activities to prevent juvenile delinquency in society, it is necessary to implement economic, social and political policies with a multifaceted perspective and to consider the best interests of the child. The increasing number of children pushed to crime requires multidisciplinary studies on juvenile delinquency. There have been many news about children pushed to crime in our country. The aim of this research is to categorize the news about children pushed to crime in the last 11 years, in the example of Hürriyet Newspaper, and to evaluate the existence of violations of children's rights in news presentation.

Materials and Methods: To determine the news to be included in the research, criteria such as being one of the newspapers with the highest circulation, having an online newspaper archive, and having the news between September 1, 2012 and September 1, 2023 were determined. A search was made in the Hürriyet Newspaper internet archive with the concept of "child pushed to crime". Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the research. Among the types of content analysis, categorical analysis was preferred. A data set was created with 170 news items.

Findings: 62% of the news about children pushed to crime was published between 2015 and 2018. In terms of the provinces where the news was reported, it was determined that approximately 60% of the news about children driven to crime were in metropolitan cities. 69% of the crimes in the news are within the scope of crimes committed in groups. In 40% of the news reports, children's faces or bodies were clearly shown.

Conclusion: A multidisciplinary understanding and dedication is required to solve the problems that cause juvenile crimes. In addition, attention should be paid to the protection of children's rights in this process.

Key words: Juvenile pushed to crime, News analysis, Children's right

Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Yayınlanan Haberlerin Analizi: Hürriyet Gazetesi Örneği

Öz

Amaç: Toplumda çocuk suçluluğunu önleyici çalışmalar yapılırken çok yönlü bir perspektifle ekonomik, sosyal ve siyasal politikaların uygulanması ve çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekmektedir. Suça sürüklenen çocuk sayısının giderek artması, çocuk suçluluğu ile ilgili çok alanlı çalışmaları gerekli kılmaktadır. Ülkemizde suça sürüklenen çocuklarla ilgili birçok haber yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı son 11 yılda suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılan haberlerin Hürriyet Gazetesi örneğinde kategorilendirilmesi ve haber sunumunda çocuk hakları ihlalinin varlığının değerlendirilmesidir.

Gereç ve Yöntem: Araştırmaya dâhil edilecek haberleri belirlemek için en yüksek baskı sayısına sahip olan gazetelerden olması, çevrimiçi gazete arşivine sahip olması, haberin 1 Eylül 2012-1 Eylül 2023 tarihleri arasında olması gibi kriterler belirlenmiştir. Hürriyet Gazetesi internet arşivinde "suça sürüklenen çocuk" kavramıyla arama yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden belge analizi kullanılmıştır. İçerik analizi türlerinden kategorisel analiz tercih edilmiştir. 170 haber ile veri seti oluşturulmuştur.

Bulgular: Suça sürüklenen çocuklara yönelik haberlerin %62'si 2015-2018 yarı arasında yayınlanmıştır. Haberin geçtiği iller açısından ise suça sürüklenen çocuk haberlerinin yaklaşık %60'ının büyükşehirlerde olduğu saptanmıştır. Haberdeki suçların %69'u grupla işlenen suçlar kapsamındadır. Haberlerin %40'ında çocukların yüzü veya bedeni açıkça gösterilmiştir.

Sonuç: Çocuk suçlarına kaynaklık eden sorunların çözümü için multidisipliner bir anlayış ve özveri gereklidir. Ayrıca bu süreçte çocuk haklarının korunmasına da özen gösterilmelidir.

Anahtar kelimeler: Suça sürüklenen çocuk, Haber analizi, Çocuk hakları

Bu makale 15-17 Kasım 2023 tarihinde Hacettepe Üniversitesi'nde düzenlenen Uluslararası 5. Çocuk Gelişimi Kongresinde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

GİRİŞ

Suçta sürüklenen çocuk kavramı ile yetişkinler gibi cezalandırılmama anlayışının ortaya çıkması ve suça sürüklenen çocuklarla ilgili denetimli serbestlik ve gönüllü çalışma uygulama örneklerine 20. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulan çocuk mahkemelerinde rastlanmaktadır (Tanenhaus, 2004). Yasalar önünde çocukluktan yetişkinliğe geçişin belirlendiği yaş eşiği 18 olarak belirlenmiştir. 18 yaş altında işlenen suçların değerlendirilmesinin de çocuk veya ergen hakları çerçevesinde farklı olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bir topluma dair kural ve yasaklar belirlenirken çocukların ve gençlerin istek ve ihtiyaçları, yeterlilikleri ve hakları gözetilmelidir. Ortak hukuk doktrini gereği 7 yaşının altındaki çocukların cezalandırılmayacağı, 7-14 yaş arası çocukların ise cezai sorumluluktan yoksun olması gerektiği belirtilmektedir (Cohen, Bonie, Taylor-Thompson & Casey, 2015).

Türkiye'deki uygulamalar açısından değerlendirildiğinde ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 31/1 maddesine göre "Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur" hükmü yer almaktadır. 2004 yılında yapılan düzenlemeye göre bu kişiler hakkında ceza kovuşturması yapılamayacağı ancak çocuğa özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği maddesi eklenmiştir (TCK, 2004).

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) 3. maddesine göre; "Çocuk", daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi ifade eder. Aynı maddede "Suça Sürüklenen Çocuk" (SSÇ) ise suç teşkil eden bir fiili işlediği iddiasıyla hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı güvenlik tedbiri uygulanan çocuktur (ÇKK, 2005). TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu) "Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri 2022" verilerine göre güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2022 yılında, 2021 yılına göre %20,5 oranında artarak 601 bin 754 olmuştur (TÜİK, 2022). Çocuklarla ilgili haberlerin çoğu, çocukların sorunlarını çözme amacı yerine çocukları damgalama eğilimindedir. Çocukların savunmasız bir grup oldukları göz önüne alındığında, suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberler de dâhil olmak üzere tüm çocuk temalı haberlerin, çocuk haklarına ve etik ilkelere uygun bir şekilde yapılması, çocukların korunması ve toplumun onlara karşı daha duyarlı olması açısından kritik öneme sahiptir (Arslan & Duğan, 2016).

Avrupa ülkelerinde genellikle çocuk suçlulara yönelik müdahale yöntemleri ve kanunlardaki değişiklikler temelinde reform süreçleri işletilmektedir. Avrupa genelinde sertifika temelli mesleki eğitim çocuk suçluluğunu önleme çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Almanya'da mesleki beceri temelli sertifika kursları, Hollanda'da çalışma veya eğitim yaptırımları gibi birçok yöntem denenmektedir (Dünel, 2015). Gençlik suçlarına dair cezalandırma politikalarının/yaptırımlarının çocukların gelecekteki yaşam beklentilerine zarar vermeyecek

nitelikte olmasına özen gösterilmelidir. Bu çerçevede kamu güvenliği tehlikeye atılmadığı sürece gençlerin eğitimi (insan sermayesi birikimi) yoluyla suça sürüklenmelerinin önüne geçilebileceği vurgulanmaktadır (Scott, 2006).

Çocukları suça iten nedenlerin belirlenmesinin ve suçu engelleyici, çocuğu koruyucu önlemlerin alınmasının, çocuk suçluluğuyla mücadelede son derece önemli olduğu, bu çerçevede medyanın çocuk suçluluğuna ilişkin doğru, tarafsız ve objektif bilgiler sunması ve çocuğun çıkarlarını ön planda tutarak yayıncılık yapması gereğinden söz edilmektedir (Doğan, 2022). Buna rağmen suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerde, çocuk haklarının ihlal edildiği, olumsuz toplumsal algıların yansıtılarak topluma aktarıldığı belirtilmektedir (Akyol, 2019). Sadece geleneksel medya platformlarında değil, dijital medya ortamlarında da suça sürüklenen çocuklarla ilgili olumsuz bir çerçeve oluşturulduğu, çocukların damgalandığı, bir tehlike unsuru olarak tasvir edildiği ve hedef olarak gösterildiği ifade edilmektedir (Doğan, 2022).

Suçta sürüklenen çocuklara dair değerlendirme yapılırken, çocuğun gelişimsel özellikleri dikkate alınmalı, çocuğu yetişkin adalet sisteminden uzak tutmalı, sosyal sorumluluk çalışmalarına vurgu yapılmalı, sadece suçu önlemeyi değil aynı zamanda suça sürüklenen çocuğu da topluma kazandıracak bir yapı oluşturmayı hedeflemenin önemine vurgu yapılmıştır (Tanenhaus, 2004).

Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi açısından katılım hakkının da dikkate alınması gerekmektedir. Şahin & Polat (2012) katılım hakkını kişinin toplum içindeki yaşantısını etkileyen kararlarda karara dahil olma süreci olarak tanımlamaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen katılım hakkının çoğu haberde göz ardı edildiği ve çocukların kendi konularıyla ilgili haberlere katılım sağlayamadığı belirtilmektedir (Dolar, & Koran, 2021). Uluslararası sözleşmelerin kanunlar üstü bir özelliğe sahip olduğu, çocuğun yüksek yararı ilkesinin de çocuk hakları çerçevesinde uygulanması noktasında Türk Hukuk Sisteminde problemli bir yaklaşım olduğu belirtilmektedir (Şirin, 2019).

Bu araştırmada suça sürüklenen çocuklarla ilgili yayınlanan haberlerin analiz edilmesi ve belirli ölçütlere göre haber dağılımlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin illere göre dağılımı nasıldır?
- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin habere konu olan suç türüne göre dağılımı nasıldır?
- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin suça katılım açısından dağılımı nasıldır?
- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin cinsiyet ve yaşa göre dağılımı nasıldır?

- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin çocuk hakları ihlal durumuna göre dağılımı nasıldır?

Araştırmamanın sağlayacağı öngörülerin, çocuk suçluluğuyla mücadelede politika ve uygulama geliştirmeden, medya içerik yönetimine kadar geniş bir yelpazede etkili olacağı, elde edilen sonuçların suça sürüklenen çocuklara yönelik uygulamalarda bilimsel bilgiye dayalı bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Deseni

Suça sürüklenen çocuklarla ilgili Hürriyet gazetesinde yayınlanan internet haberlerinde çocukların nasıl yer aldığı araştırıldığı bu çalışma nitel araştırma modelindedir. Nitel araştırmalar görüşme gözlem ve içerik analizi gibi niteleyici yöntemlerle verilerin elde edildiği algıların ve olayların doğal seyrinde bütüncül ve gerçekçi olarak ortaya konmasını sağlayan araştırmalardır (Baltacı, 2019).

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. Doküman analizinde incelenen belge ve dokümanlarda araştırma problemine yönelik bir arayış ve anlayış oluşturma amacıyla (Corbin & Strauss, 2008) verilere ulaşılır, gerçekliği kontrol edilir ve dokümandaki içerik anlaşılabilir olarak analiz edilir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Bir toplumun oluşturduğu kamusal alanda o toplumu ifade eden kültürel izler de bulunmaktadır. Bu nedenle medya belgeleri olarak gazetelerin kurumsal dokümanlar olduğu ve topluma dair kültürel izleri yansıtabileceği belirtilmektedir (Corbetta, 2003). Bu nedenle bu araştırmada Türk toplumuna dair kültürel izler taşıması nedeniyle kurumsal doküman olarak tanımlanan gazete haberleri veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma verilerini oluşturan gazete haberleri internet gazete arşivinden alınmıştır. Bu verilerin kamuya açık olması, doküman analizi yönteminin kullanılmış olması ve araştırmada herhangi bir canlının aktif veri kaynağı olarak kullanılmamış olması nedenleriyle etik kurul izni alınmasına gerek görülmemiştir.

Evren Örneklem

Çalışmanın verilerini 1 Eylül 2012-1 Eylül 2023 tarihleri arasında Hürriyet internet haber sitesinde yer alan haberler oluşturmaktadır. Araştırmaya dâhil edilecek haberleri belirlemek için; en yüksek baskı sayısına sahip olan gazetelerden olması, çevrimiçi gazete arşivine sahip olması, haberin 1 Eylül 2012-1 Eylül 2023 tarihleri arasında olması gibi kriterler belirlenmiştir. Haberlerin başlıkları ve içerikleri detaylı bir şekilde incelenmiş ve çocukları ilgilendiren haberler çalışmaya dâhil edilmiştir. Veriler www.hurriyet.com.tr aracılığı ile elde edilmiştir. İlgili tarihler arasında “Suça Sürüklenen Çocuk” etiketiyle aranan 400 haber, araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Çalışmanın örneklemini ise belirlenen ölçütler çerçevesinde elde edilen 170 haber oluşturmuştur. Haberler H1, H2, H3... H170 şeklinde kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri “Haber Analiz Formu” ile elde edilmiştir. Haber Analiz Formu’nda haberlerle ilgili genel bilgiler ve haberlerin çocuk haklarını ihlal edip etmediği ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Haber Analiz Formu

Bu form haberin hangi yılda yayınlandığı, çocukların hangi şehirde suça sürüklendikleri, hangi suç türü, suça sürüklenen çocukların grup olarak mı, yoksa bireysel olarak mı suça karıştığı, suça sürüklenen çocukların cinsiyetleri, suça sürüklenen çocukların yaşları, suça sürüklenen çocukların isimlerinin haberlerde yer alış şekli, suça sürüklenen çocukların görsellerinin haberlerde yer alış şekli ile ilgili soruları içermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İçerik analizinde hedef, benzer verileri belirli temalar altında bir araya getirerek, bu verilerin okur açısından daha anlaşılabilir hale getirilmesini sağlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2008). İçerik analizi türlerinden ise kategorik analiz tercih edilmiştir. Kategorik analiz yoluyla daha önceden belirlenmiş ölçütlere göre veriler kategorize edilmektedir (Tavşancıl & Aslan, 2001). Kategorik analizde kategorilerin frekans ve yüzde değerleri veya oranı raporlaştırılmaktadır (Sezgin & Sönmez, 2018).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda gerçekleştirilen analizlerin bulgularına yer verilmiştir.

2012 ile 2023 yılları arasında Hürriyet Gazetesi’nde suça sürüklenen çocuklarla ilgili analizi yapılan 170 haberde yıllara göre suç haberlerinin dağılımı şu şekildedir: 2012’de 3, 2013’te 2, 2014’te 8, 2015’te 23, 2016’da 27, 2017’de 25, 2018’de 24, 2019’da 15, 2020’de 18, 2021’de 14, 2022’de 10 ve 2023’te 1 haber bulunmaktadır. Bu haberlerin %58,24’ü 2015-2018 yılları arasında yayınlanmıştır. En yüksek haber sayısı 2016’da 27 iken (%15,88), en düşük haber sayısı ise 2023’te 1 (%0,59) olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Haberlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Toplam	Yüzde
2012	3	1,76
2013	2	1,18
2014	8	4,70
2015	23	13,52

2016	27	15,88
2017	25	14,71
2018	24	14,13
2019	15	8,83
2020	18	10,59
2021	14	8,23
2022	10	5,88
2023	1	0,59
Genel Toplam	170	100

2012 ile 2023 yılları arasında Hürriyet Gazetesi'nde suça sürüklenen çocuklarla ilgili analizi yapılan 170 haberde illere göre suça sürüklenen çocuk haberlerinin dağılımı şu şekildedir: Antalya'da 26 (%15,29), İstanbul'da 26 (%15,29), Ankara'da 20 (%11,76), Diyarbakır'da 16 (%9,42), İzmir'de 12 (%7,06), Erzurum'da 9 (%5,29), Bursa'da 5 (%2,94), Van'da 5 (%2,94), Adana'da 4 (%2,36) ve diğer illerde 47 haber bulunmaktadır. Haberin geçtiği iller açısından suça sürüklenen çocuk haberlerinin yaklaşık %72'sinin büyükşehirlerde olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Haberlerin İllere Göre Dağılımı

Şehir	Toplam	Yüzde
Antalya	26	15,29
İstanbul	26	15,29
Ankara	20	11,76
Diyarbakır	16	9,42
İzmir	12	7,06
Erzurum	9	5,29
Bursa	5	2,94
Van	5	2,94
Adana	4	2,36
Diğer	47	27,65
Genel Toplam	170	100

Suçta sürüklenen çocuklarla ilgili haberlerin Türkiye genelindeki dağılımına ilişkin edinilecek bilginin çocuk suçluluğunu önleme çalışmaları açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. 2012

ile 2023 yılları arasında Hürriyet Gazetesi'nde suça sürüklenen çocuklarla ilgili incelenen 170 haberde, suçun türüne göre haberler analiz edilmiştir. Haberlerin dağılımı şu şekildedir: Cinayet haberi 33 (%19,41), terör 28 (%16,47), hırsızlık 24 (%14,11), cinsel istismar 23 (%13,53), uyuşturucu ve yaralama 15 (%8,83), diğer suçlar 13 (%7,65), toplumsal olaylar 8 (%4,70), devlet büyüğüne hakaret 6 (%3,53) ve darp 5 (%2,94) olarak dağılım göstermiştir (Tablo 3).

Analize tabi olan 170 haberde suça katılım türü açısından haberlerin dağılımı şu şekildedir: Haberlerin 118'i grupla işlenen suçlarla, 52'si ise bireysel suçlarla ilgilidir. Bu çerçevede haberlerin %69'u grupla işlenen suçlar kapsamında, %31'i de bireysel işlenen suçlar kapsamında dağılım göstermektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Haberlerin Habere Konu Olan Suç Türüne ve Suça Katılım Türüne Göre Dağılımı

Suçun Türü	Toplam	Yüzde
Cinayet	33	19,41
Terör	28	16,47
Hırsızlık	24	14,11
Cinsel İstismar	23	13,53
Uyuşturucu	15	8,83
Yaralama	15	8,83
Diğer Suçlar	13	7,65
Toplumsal Olaylar	8	4,70
Devlet Büyüğüne Hakaret	6	3,53
Darp	5	2,94
Genel Toplam	170	100
Suç Katılım Türü	Toplam	Yüzde
Grup	118	69,41
Bireysel	52	30,59
Genel Toplam	170	100

2012 ile 2023 yılları arasında Hürriyet Gazetesi'nde suça sürüklenen çocuklarla ilgili analizi yapılan 170 haberde cinsiyete göre haberlerin dağılımı şu şekildedir: Belirtilmemiş cinsiyet kategorisinde 80 (%47,05), erkek çocuklar kategorisinde 80 (%47,05) ve kız çocuklar kategorisinde 10 (%5,90) haber bulunmaktadır. Bu verilere göre, haberlerin çoğunluğu belirtilmemiş cinsiyet ve erkek çocuklarla ilişkilendirilmiştir (Tablo 4).

Analize tabi olan 170 haberin yaşa göre dağılım şu şekildedir: 6, 9, ve 12 yaşındaki çocukların 1'er suç işlediği (%0,59), 13 yaşındaki çocukların 7 (%4,12), 14 yaşındaki çocukların 12 (%7,05), 15 yaşındaki çocukların 20 (%11,76), 16 yaşındaki çocukların 17 (%10), 17 yaşındaki çocukların 32 (%18,83) ve 18 yaşındaki çocukların ise 4 (%2,35) suç işlediği görülmektedir. Haberlerin dağılımında yaş faktörü detaylı incelendiğinde 13-17 yaş aralığında (%51,76) suça sürüklenen çocuk haberlerinin arttığı tespit edilmiştir. En düşük haber sayısı 6, 9 ve 12 yaş grubunda birer haberken, en yüksek haber sayısı 17 yaş grubunda 32'dir. Ayrıca, çocukların yaşlarının belirtilmediği 75 haber bulunmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Haberlerin Cinsiyete ve Yaşa Göre Dağılımı

Cinsiyet	Toplam	Yüzde
Belirtilmemiş	80	47,05
Erkek	80	47,05
Kız	10	5,90
Genel Toplam	170	100
Yaş	Toplam	Yüzde
6	1	0,59
9	1	0,59
12	1	0,59
13	7	4,12
14	12	7,05
15	20	11,76
16	17	10
17	32	18,83
18	4	2,35
Belirtilmemiş	75	44,12
Genel Toplam	170	100

2012 ile 2023 yılları arasında Hürriyet Gazetesi'nde suça sürüklenen çocuklarla ilgili analizi yapılan 170 haberde çocukların isimlerinin yer alma şekline göre dağılımı şu şekildedir: Çocuğun ad ve soyadının baş harfinin belirtildiği 121(%71,18) haber bulunmaktadır. Ayrıca, 35 (%20,59) haberde ise çocuğun adına yer verilmemiştir. Adı açık soyadın baş harfi belirtilen 8 (%4,70) haber, hem adı açık hem soyadı açık olarak belirtilen 6 haber bulunmaktadır. Çocukların isimleri veya soy isimleri açıkça belirtilen haberlerin oranı % 8,23 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5).

Analize tabi olan 170 haberde çocukların görsellerinin yer alma şekline göre dağılımı şu şekildedir: Görsel içermeyen haber sayısı 102 (%60), sadece yüzü buzlu olanlar 25, açık fotoğraf içerenler 30 (%17,65), video içerenler 5, kamera görüntüsü içerenler 3, güvenlik kamerası görüntüsü içerenler 3 ve sadece gözleri buzlu olanlar 2'dir. Suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılan haberlerin 68'inde (%40) çocukların yüzü veya bedeni ile ilgili detay verilmiştir. Haber sunumunda çocukların beden bütünlüğü ile ilgili detay verilmesinin çocuk hakları ihlali çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle 41 haberde (%24,11) çocukların açık fotoğrafının, video veya hareketli görüntüsünün yer alması suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılan haberlerde hak ihlalinin somut göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Haberlerin Çocukların İsimlerinin ve Görsellerinin Yer Alma Şekline Göre Dağılımı

İsimler	Toplam	Yüzde
Ad-soyad baş harf	121	71,18
Ad belirtilmeyen	35	20,59
Ad açık, soyad baş harf	8	4,70
Ad- soyad açık	6	3,53
Genel Toplam	170	100
Görseller	Toplam	Yüzde
Görsel İçermeyen	102	60
Sadece Yüzü Buzlu	25	14,71
Açık Fotoğraf	30	17,65
Video	5	2,94
Kamera Görüntüsü	3	1,76
Güvenlik Kamerası	3	1,76
Sadece Gözleri Buzlu	2	1,18
Genel Toplam	170	100

TARTIŞMA

Bu araştırmada, 1 Eylül 2012-1 Eylül 2023 tarihleri arasında suça sürüklenen çocuklarla ilgili Hürriyet gazetesinde (çevrimiçi arşiv) yayınlanan internet haberleri kategorilendirilmiş ve haber sunumunda çocuk hakları ihlalinin varlığı değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, incelenen haberlerin %58'i 2015-2018 yılları arasında yayınlanmıştır. Haberin geçtiği iller açısından, suça sürüklenen çocuk haberlerinin yaklaşık %72'si büyükşehirlerde (Antalya, İstanbul, Ankara,

Diyarbakır, İzmir, Bursa, Erzurum, Adana ve Van) olduğu belirlenmiştir. Büyükşehir kent merkezlerindeki nüfus artışı, göç, yoksulluk, çarpık kentleşme gibi faktörler toplumsal yaşamda (özellikle ergenlik dönemindeki) çocukların günlük yaşam pratiklerini olumsuz etkilemektedir. Tanenhaus (2004) çocuk suçluluğunu önleme çalışmalarında çocuğun negatif olan sosyal çevresini pozitif hale getirmeye çalışmanın, kent yoksulluğunu önleyici çalışmalar yapmanın ve bazı suça yönelten yaşam koşullarını ortadan kaldırmanın (uyuşturucu kullanımı gibi) önemli olduğunu belirtmiştir. Göç ve suç arasındaki ilişki düşünüldüğünde ikinci nesil göç edenlerin kent koşullarında çocuk üzerindeki toplumsal kontrollerinin zayıfladığı, çevresel etkenlere müdahalede geç kaldığı, çocuğun suça özgü alt kültürlerle daha hızlı etkileşime girdiği belirtilmektedir (Gökulu, 2010). Diğer yandan İspanya'daki çocuk suçluluğu üzerine yapılan bir araştırmada, suç azaltmaya yönelik kamu politikalarının kısmen faydalı olduğu, sosyal destek uygulamalarının suç oranlarını kısmen azalttığı belirtilmektedir (Fernández-Molina & Bartolomé Gutiérrez, 2020).

Haberlerin suç türlerine yönelik dağılımı incelendiğinde cinayet, terör, cinsel istismar ve hırsızlık ve yaralama suçlarına özgü haberler öne çıkmaktadır. Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri araştırmasına göre (TÜİK, 2022) çocukların %37,8'ine yaralama, %25,2'sine hırsızlık, %4,5'ine uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak, %4,2'sine pasaport kanununa muhalefet suçu, %4,1'ine ise tehdit suçları isnat edilmiştir. Bu çerçevede araştırma bulguları ile TÜİK tarafından yapılan araştırma sonuçlarının kısmen örtüştüğü ifade edilebilir.

Haberlerin cinsiyet ve yaşa yönelik dağılımı birlikte değerlendirildiğinde suça sürüklenen çocuk haberlerinde erkek çocuklarının daha fazla yer aldığı (%47) 13-17 yaş aralığında çocuklarla ilgili yapılan haberlerin ise, analize tabi tutulan haberlerin yaklaşık yüzde %52'sini oluşturduğu bulgulanmıştır. Yapılan bir araştırmada, erkek çocukların daha fazla suça sürüklendiği, suça sürüklenme vakalarının en çok 15-17 yaş aralığında görüldüğü belirlenmiştir. Isnat edilen suçun özelliklerine göre değerlendirildiğinde ise 15-17 yaş arası çocukların daha çok cinayet, yaralama ve cinsel suçlara sürüklendikleri belirtilmektedir (Pelit & Alkan, 2022; Erten & Ertay, 2023). Ergenlikle yetişkinlik arasında bariz bir şekilde risk alma ve riskli davranış gösterme açısından farklılıklar vardır. Özellikle ergenler dürtüsel davranış göstererek özyönetimli davranış gösterme eğiliminden uzaktır. Bu nedenle ergenler davranışlarını düzenlemede yetişkinlere kıyasla daha zorlanmaktadır. Ergenlik dönemindeki bu duygusal ve psikolojik etmenlerin ergenin suça sürüklenme kararlarına etki ettiği düşünülmektedir (Scott, 2006).

Haberler suça katılım türü açısından değerlendirildiğinde analizi yapılan haberlerin yaklaşık %70'inde habere konu olan suçun grupla birlikte gerçekleştirildiği bulgulanmıştır. Bu nedenle suça sürüklenme davranışında akran ilişkilerinin önemli bir faktör olduğu değerlendirilmektedir.

Bireysel suçlara kıyasla grupla işlenen suçların daha çok haberleştirilmiş olması suça katılım türünün de önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Scott (2006) Suça sürüklenme kararı konusunda yaşanan sosyal çevrenin etkili olduğunu, ergenlerin suçtan kaçınmak için bulundukları sosyal ortamlardan kendilerini izole etmesinin faydalı olabileceğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde Mohammad & Nooraini (2021) akranların bir suça beraber katılımının suça yönelik davranışları arttırmada güçlü bir etkisi olduğu bu nedenle ergen gruplarına yönelik suç önleyici stratejilerin genişletilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Haberler çocuk hakları ihlali açısından değerlendirildiğinde ise yaklaşık %8’inde çocuğun adı ve soyadına yer verildiği bulgulanmıştır. Bununla birlikte analiz yapılan haberlerin %40’ında çocukların yüzü veya bedeni ile ilgili bir detayın verildiği, %24’ünde ise açık bir şekilde fotoğraf veya videosuna yer verildiği tespit edilmiştir. Bu durum hem kişisel verilerin korunması açısından hem de çocuk hakları ihlali açısından dikkate değere bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

Çocuğun görünürlüğü açısından sosyal medya alanında çocuk haklarının ihlaline yönelik birçok araştırma bulunmaktadır (Sekmen, 2019; Özcan, 2023). Benzer bir anlayışın suça sürüklenen çocukların hakları çerçevesinde de kazanılması oldukça önemlidir. Karataş & Mavili (2019) suça sürüklenen çocuklara yönelik uygulamalarda çocuk hakları ve sosyal-psikolojik gelişime uygun hareket edilmediğini belirtmektedir. Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi açısından çocuk hakları sözleşmesinde yer alan sınıflandırma temelinde yaşamsal haklar, gelişme hakları, korunma hakları ve katılma haklarının gözetilmesi bir sorumluluktur (Uğurlu & Gülşen, 2014). Çocuk suçlarına yönelik cezalandırma yaklaşımının (yetişkinlerde olduğu gibi) suçun sosyal maliyetini azaltmadığı vurgulanmaktadır. Suça sürüklenen çocukların gelecekte görece nitelikli bir hayat sürmelerine yardımcı olacak tüm iyileştirme (ıslah)-eğitim programları ülkenin sosyal refahını olumlu yönde etkilemektedir (Scott & Steinberg, 2010). Bu nedenle çocuk suça sürüklenmiş olsa dahi, korunma hakları temelinde çocuğun yüksek yararının dikkate alınması gereklidir.

SONUÇ

Bütün geleneksel medya veya dijital medya kuruluşlarının suça sürüklenen çocuğun da her çocuk kadar yaşama hakkı, gelişme hakkı, korunma hakkı ve katılma hakkı olduğu bilinciyle çocuğun yüksek yararını gözeterek uygulamalar ve projeler geliştirmesi yararlı olacaktır. Çocuk adalet sistemini oluşturan kurumların da suça sürüklenen çocukların rehabilitasyonu, suçun oluşumuna yönelik önleyici çalışmalar ve projeler yapmasıyla suç oranlarının azalması mümkün hale gelerek toplumsal yaşamda çocuğun yüksek yararının daha görünür hale gelmesi sağlanabilir.

Genel ifadeyle çocuk suçlarına kaynaklık eden sorunların çözümü için multidisipliner bir anlayış ve özveri gerekmektedir. Suça sürüklenen çocuklarla ilgili haber yapılırken objektif olunmalı ve çocuk haklarına karşı duyarlı olunmalıdır. Haberlerde çocukların mahremiyetini korumaya

yönelik tedbirler alınarak toplumu bilinçlendirmeye yönelik pozitif içeriklere ağırlık verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akyol, M. (2019). *Yazılı basında mağdur ve suça sürüklenen çocuklar*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Arslan, A. & Duğan, Ö. (2016). Suça yönelmiş çocukların medyada temsili: bir alan araştırması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1), 303-325. <https://doi.org/10.19145/guifd.81259>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Cohen, A. O., Bonnie, R. J., Taylor-Thompson, K. & Casey, B. J. (2015). When does a juvenile become an adult: implications for law and policy. *Temple Law Review*, 88, 769-788.
- Corbetta, P. (2003). *Social research: Theory, methods and techniques*. Thousand Oaks: Sage
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Qualitative research. Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Çocuk Koruma Kanunu. (2005). Kanun Numarası: 5395, Kabul Tarihi: 3/7/2005 *T.C. Resmî Gazete*, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>
- Doğan, E. (2022). Suça sürüklenen çocuklara yönelik medya pratikleri ve nefret söylemi: Video haberler ve kullanıcı yorumları örneği. *TRT Akademi*, 7(15), 676-701. <https://doi.org/10.37679/trta.1096942>
- Dolar, M. N. & Koran, N. (2021). Çocuklarla ilgili haberlerin çocuk hakları bağlamında değerlendirilmesi: KKTC ulusal gazeteleri örneği. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 53-77. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021351241>
- Dünkel, F. (2015). Juvenile justice and crime policy in Europe. Eds. (Zimring, F.E. & Tanenhaus, D.S.) *Juvenile justice in global perspective* içinde (ss. 9-62). New York: New York University Press.
- Erten, M. & Ertay, Y. (2023). TÜİK verilerine göre suça sürüklenen çocuklar ve sıklıkla işlenen suç türleri. *Uluslararası Düzce Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 91-113.
- Fernández-Molina, E. & Bartolomé Gutiérrez, R. (2020). Juvenile crime drop: What is happening with youth in Spain and why?. *European Journal of Criminology*, 17(3), 306-331. <https://doi.org/10.1177/1477370818792383>
- Gökulu, G. (2010). Kent güvenliği kentleşme ve suç ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-226.

- Karataş, Z., & Mavili, A. (2019). Çocuk adalet sisteminde suça sürüklenen çocuklara yönelik uygulamalarda karşılaşılan sorunlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(45), 1013-1043.
- Mohammad, T. & Nooraini, I. (2021). Routine activity theory and juvenile delinquency: The roles of peers and family monitoring among Malaysian adolescents. *Children and Youth Services Review*, 121, 105795. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105795>
- Özcan, G. (2023). Çocuk hakları ihlali ve çocuk istismarı açısından çocuk youtube kanalları. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 72-80.
- Pelit, K. & Alkan, M.F. (2022). Suça sürüklenen çocukların sosyo-demografik ve suç özelliklerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 51-65. <https://doi.org/10.55109/tushad.1028919>
- Scott, E. S. (2006). Adolescence and the regulation of youth crime. *Temple Law Review*, 79, 337-356
- Scott, E. S. & Steinberg, L. (2010). Social welfare and fairness in juvenile crime regulation. *Louisiana Law Review*, 71(1), 35-97.
- Sekmen, M. (2019). Çocuk youtuber'lerde sorunlu bir alan: Tüketim ile mahremiyetin yitimi, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4): 3566-3584. <https://doi.org/10.33206/mjss.509628>
- Sezgin, F. & Sönmez, E. (2018). Örgüt kültürü ve iklimi çalışmalarının sistematik incelemesi: Bir içerik analizi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 257-275. <https://doi.org/10.17679/inuefd.330928>
- Şahin, S., & Polat, O. (2012). Türkiye’de ve dünyadaki gelişmiş ülkelerde çocuk katılım hakkı algısının ve uygulamalarının karşılaştırılması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 275-282.
- Şirin, M. C. (2019). Çocuğun yararı gözüyle çocuğun yüksek yararı ilkesine bakış. *Çocuk ve Medeniyet*, 4(8), 219-240.
- Tanenhaus, D. S. (2004). *Juvenile justice in the making*. Oxford University Press.
- Tavşancıl, E. & Aslan, A. E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayınevi
- Türk Ceza Kanunu (2004). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu. (2004, 12 Ekim) Resmi Gazete (Sayı:25611) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2022. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2022-49662>

- Uğurlu, Z. & Gülşen, İ. A. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-24.
<https://doi.org/10.20860/ijoses.40982>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.